

Zabrze, dnia 5 lutego 2015

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI

MUZEUM GÓRNICTWA WĘGLOWEGO W ZABRZU W ROKU 2014

Uwagi wstępne

Aktywność Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu skupiała się na realizacji bieżących zadań (merytorycznych i inwestycyjnych) oraz wypracowywaniu szczegółowych planów zagospodarowania rewitalizowanych obiektów i przestrzeni a także optymalnego modelu organizacji. Podjęto prace nad przygotowaniem strategii działania instytucji. W centrum uwagi znajdowały się realizowane inwestycje, w tym przygotowanie dwóch ekspozycji w zrewitalizowanych budynkach kopalni „Królowa Luiza”.

Przygotowano nowe propozycje wystawiennicze, powiększono zbiory muzealne, przeprowadzono konserwację i renowację szeregu eksponatów. Instytucja prowadziła badania naukowe, służące m.in. przygotowaniu publikacji, w tym rocznika muzealnego. Muzeum było organizatorem lub współorganizatorem 5 konferencji naukowych i popularnonaukowych, a pracownicy merytoryczni aktywnie uczestniczyli w pracach innych konferencji.

Muzeum przygotowało i realizowało bogatą ofertę oświatową, w tym programy edukacyjne: „Randka z Muzą”, „Tydzień Ziemi”, „Program barbórkowy”. Nowatorskim programem edukacyjnym zrealizowanym w partnerstwie z Instytutem Technik Innowacyjnych EMAG w Katowicach był projekt „Górnictwo na fali” pobudzający zainteresowanie młodzieży nauką poprzez cykl doświadczeń prowadzonych w podziemiach kopalni „Guido”. Muzeum było również organizatorem konferencji, koncertów, spektakli teatralnych, pokazów filmowych i multimedialnych, spotkań i konkursów. W kopalni „Guido” po raz drugi odbył się prestiżowy festiwal im. K. Pendereckiego z udziałem światowej klasy kompozytora.

W celu popularyzacji dziedzictwa kulturowego Muzeum przygotowało bogaty program w ramach ogólnoeuropejskiej akcji „Noc Muzeów” oraz piątej edycji „INDUSTRIADY” czyli święta Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego

oraz Europejskich Dni Dziedzictwa. Muzeum realizowało bogatą ofertę turystyczną, a także komercyjną.

Niezwykle istotnym działaniem były starania o pozyskanie zewnętrznych środków potrzebnych do realizacji zadań i programów merytorycznych a także działań inwestycyjnych i rozwojowych. Pracownicy Muzeum opracowali i złożyli 8 wniosków aplikacyjnych do programów operacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na 2015 r.

1. "Zabrze, parowa maszyna wyciągowa dawnej kopalni "Królowa Luiza" (1915 r.), wykonanie pierwszego etapu remontu" (Program Dziedzictwo kulturowe, Priorytet Ochrona zabytków).
2. „Rozbudowa Kolekcji Twórczości Nieprofesjonalnej w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu”,_(Program Kolekcje, Priorytet Regionalne kolekcje sztuki współczesnej)
3. „Trzeci wiek – inna perspektywa. Cykl integracyjnych warsztatów plastycznych dla seniorów”_(Program Edukacja, Priorytet Edukacja kulturalna).
4. „Konserwacja wybranych elementów taboru kolejowego ze zbiorów Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu" (Program Dziedzictwo kulturowe, Priorytet Wspieranie działań muzealnych).
5. „Narracje górnicze z terenu Zabrza". Zadanie badawcze i popularyzatorskie z zakresu antropologii kulturowej, etnologii i etnografii, etnomuzykologii i etnochoreologii, folklorystyki i dialektologii, zadanie dwuletnie (Program Dziedzictwo kulturowe, Priorytet Kultura ludowa i tradycyjna).
Zadanie otrzymało dofinansowanie w wysokości 50 000 zł
6. „Innowacyjna edukacja w obiektach industrialnych. Doskonalenie kwalifikacji kadr kultury w turystyce przemysłowej” (Program Edukacja, Priorytet Edukacja kulturalna).

7. „Zakup środków transportu na potrzeby działalności kulturalnej Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu” (Program Rozwój infrastruktury kultury, Priorytet Infrastruktura kultury).
8. „III Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrzu Poziom 320” (Program Wydarzenia artystyczne, Priorytet Muzyka)

Złożono również wnioski do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach i Urzędu Miejskiego w Zabrzu dotyczące dofinansowania „Tygodnia Ziemi”.

Muzeum otrzymało wyróżnienie w prestiżowym konkursie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na wydarzenie muzealne roku 2013 **Sybilla** za *Restaurację i konserwację zabytkowych elementów oryginalnego wyposażenia dawnej rozdzielni Skansenu Górniczego „Królowa Luiza” w Zabrzu.*

I. Zadania inwestycyjne, remontowe i modernizacyjne realizowane przy wsparciu środków europejskich

- Rewitalizacja obiektów przemysłowych Gminy Zabrze wraz z adaptacją na cele kulturalne, turystyczne i oświatowe

Zadanie realizowane w ramach RPO/ Priorytet VI Zrównoważony rozwój miast / Działanie 6.2 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych /6.2.1.Rewitalizacja - duże miasta. Wartość projektu: 24.708.273,28 PLN; wysokość dofinansowania: 12.523.096,77 PLN.

W ramach projektu w roku 2014 zrealizowano:

- zakończenie prac dotyczących adaptacji budynku na cele gastronomiczne i hotelarskie,
- dostawa wyposażenia do budynku,
- dostosowanie tamy wodnej na poziomie 320 do potrzeb obsługi ruchu turystycznego,
- dostawa wraz z montażem sprzętu audiowizualnego na poziomie 320

- Adaptacja obiektów położonych przy ul. Sienkiewicza w Zabrze na potrzeby rozwoju przemysłowego parku tematycznego

Zadanie realizowane w ramach RPO/ Priorytet III Turystyka / Działanie 3.2 Infrastruktura okołoturystyczna /3.2.2.Infrastruktura okołoturystyczna - podmioty publiczne. Wartość projektu: 12.420.136,50 PLN; wysokość dofinansowania: – 3.917.068,78 PLN.

W ramach projektu w 2014 r. przeprowadzono:

- budowę stacji transformatorów
- przebudowę systemu wentylacji wyrobisk

- Zintegrowany system wspomagania zarządzania obiektami przemysłowymi w Zabrzu

Zadanie realizowane w ramach RPO/ Priorytet II Społeczeństwo informacyjne / Działanie 2.2 Rozwój elektronicznych usług publicznych publiczne. Wartość projektu: 3.093.465,99 PLN; wysokość dofinansowania: 2.137.761,05 PLN.

W roku 2014 wykonano okablowanie strukturalne, zakupiono oprogramowanie, zakupiono sprzęt: komputery, serwery, urządzenia peryferyjne.

- Europejski Ośrodek Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej Skansen Górniczy Królowa Luiza, etap II - Rewitalizacja budynku Łaźni Łańcuszkowej

Zadanie realizowane w ramach RPO / Priorytet VI. Zrównoważony rozwój miast /Działanie 2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych / Poddziałania 2.1 Rewitalizacja - duże miasta Wartość projektu: 11.269.681,93 PLN; wysokość dofinansowania: 6.823.226,67 PLN.

W 2014 roku zrealizowano następujący zakres.

- w ramach prac projektowych wykonano projekty budowlane i projekty dla:
 - pomostu i zagospodarowania terenu

- budynku łaźni łańcuskowej
- zjazdu z ul. Wolności
- parkingu i pylonu
- wykonano roboty związane z budową pomostu:
 - fundamenty i podpory konstrukcji pomostu
 - przygotowanie i dostawa konstrukcji pomostu
 - budowa poprzecznic i płyt przejściowych
 - budowa fundamentów i konstrukcji klatki schodowej oraz szybu windowego
 - zadaszenie i oświetlenie
 - wyposażenie
 - odwodnienie
 - budowa fundamentów pomostu technicznego
- wykonano roboty budowlane w budynku łaźni łańcuskowej :
 - roboty rozbiórkowe, więźby
 - demontaż okien i drzwi
 - remont dachu
 - rozbiórka schodów zewnętrznych, ścian i posadzek
 - odkopanie fundamentów , wzmocnienie i izolacja pionowa budynku
 - wykonanie ław fundamentowych
 - ślusarka okienna
- Europejski Ośrodek Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej
 Zadanie realizowane w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka / Działanie 6.4 Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym/ oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym. Wartość projektu: 71.200.965,25 PLN; wysokość dofinansowania:– 41.410.000 PLN.

W ramach projektu w ubiegłym roku:

- prowadzono roboty udroźnieniowe, zabezpieczające i montaż wyposażenia technicznego w wyrobiskach poziomych wraz z wykonaniem komory portu w skrzydle południowym pokładu 509,

- przeprowadzono zabezpieczenie i adaptację chodnika podstawowego w pokładzie 510
- wykonano wyrobisko pochyłe łączące powierzchnię terenu z rejonem podszybia szybu „Carnall” wraz z urządzeniem transportowym
- Park 12C – wykonanie plenerowej wystawy przy ul. Sienkiewicza 43 w Zabrze
- prowadzono roboty budowlane i rewitalizacyjne w części naziemnej kompleksu - ul. Wolności 410
- Wykonano koncepcję przebudowy rejonu dawnego wylotu GKSD
- założono docelową osnowę geodezyjną oraz wykonano pomiary sytuacyjne i wysokościowe we wszystkich dostępnych wyrobiskach poziomych połączonych z Główną Kluczową Sztolnią Dziedziczną oraz dokonano weryfikacji przebiegu w/w wyrobisk
- aktualizowano założenia projektowe dotyczące wyposażenia turystycznego GKSD

- Przebudowa i adaptacja zabytkowej infrastruktury Kopalni Guido w Zabrze na cele turystyczne i kulturalne

Zadanie realizowane w ramach RPO / Priorytet VI. Zrównoważony rozwój miast /Działanie 2. Rewitalizacja obszarów zdegradowanych / Poddziałania 2.1 Rewitalizacja - duże miasta Wartość projektu: 10.887.834,69 PLN; wysokość dofinansowania: 5.322.484,00 PLN.

W 2014 r. rozpoczęto przygotowania do przeprowadzenia postępowania przetargowego na zadanie: Aranżacja poziomu 170 ZKWK Guido wraz ze zmianą jego funkcji oraz postępowania na: Adaptację wyrobisk na poziomie 320 ZKWK Guido na potrzeby utworzenia trasy ekstremalnej

II. Pozyskiwanie środków na działalność Muzeum

- Stworzenie wystawy stałej pod nazwą „Kopalnia Edisona” w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu.

Wniosek o dofinansowania zgłoszono w ramach programu: Dziedzictwo kulturowe, Priorytet: Wspieranie działań muzealnych Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Otrzymano dofinansowanie ze środków Ministerstwa – 120.000 PLN (wartość projektu: 162.476,70 PLN).

Zadanie zrealizowano.

- Udrożnienie, wyczyszczenie i zabezpieczenie wyrobisk głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej w Zabrzu: 24 metrów nitki północnej GKSD przy jej skrzyżowaniu z przecinką 5 "Broja" po 12 m na wschód i 12 m na zachód, przecinki 5 "Broja" na odcinku pomiędzy nitką południową i północną GKSD, 12 metrów odcinka 5 "Broja" w kierunku na południe od nitki południowej GKSD

Zdanie uzyskało dotację Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w wysokości 60.526,60 PLN (wartość projektu: 152.500,00 PLN)

- XXI „Tydzień Ziemi”

Realizowane cyklicznie, największe w Województwie Śląskim zadanie z pogranicza kultury i edukacji ekologicznej uzyskało wsparcie Gminy Zabrze na łączną kwotę 17.000 PLN. Zadanie uzyskało również dofinansowanie Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach na kwotę 6.000 PLN.

- II Międzynarodowy Festiwal im . Pendereckiego

Dofinansowanie otrzymano w ramach programu operacyjnego Wydarzenia artystyczne – Priorytet Muzyka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego (dofinansowanie w wysokości: 200.000 PLN).

- Termomodernizacja wraz z demontażem, transportem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest z budynku

Europejskiego Ośrodka Kultury Technicznej i Turystyki Przemysłowej w Zabrze przy ul. Wolności 410

Zadanie dofinansowane przez WFOŚiGW w Katowicach. Wartość projektu: 897.903,35 PLN; wysokość dofinansowania: 83.423,00 PLN.

Projekt zrealizowano.

- Górnictwo na fali

Na realizację zadania trzymano dofinansowanie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego ramach programu „Ścieżki Kopernika” w wysokości 64 223,00 zł brutto (łącznie wartość projektu: 198.000 PLN).

Projekt edukacyjny zrealizowany wspólnie z Instytutem Technik Innowacyjnych EMAG w Katowicach.

- Podniesienie kwalifikacji kadr kultury w obiektach należących do Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego

Wniosek o dofinansowania zgłoszono w ramach programu operacyjnego: Edukacja, Priorytet: Edukacja kulturalna Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Otrzymano dofinansowanie ze środków Ministerstwa (45.000 PLN)

Szkolenia skierowane były do przewodników oraz kandydatów na przewodników rekomendowanych do udziału przez obiekty szlakowe. Zadanie przygotowane we współpracy z Instytutem Wyszehradzkim w Pszczynie zostało przeprowadzone w okresie IX – XI 2014 r. Certyfikaty ukończenia kursu uzyskało 60 absolwentów rekomendowanych do udziału w kursie przez blisko 20 szlakowych obiektów.

Ponadto uzyskano wsparcie na zadania realizowane przez Muzeum ze strony firm i instytucji (Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Zabrzu, ZPEC w Zabrzu).

III. Współpraca z instytucjami zagranicznymi

W roku 2014 zrealizowano następujące formy współpracy z instytucjami zagranicznymi:

- Współpraca w ramach Europejskiej Sieci Muzeów Górniczych:
 - a) Udział w spotkaniu roboczym w Bochum. Tematyka zebrania dotyczyła wspólnej promocji sieci w internecie (strona www), możliwości pozyskiwania środków na wspólne działania merytoryczne (wystawy, publikacje), programu wymiany pracowników między muzeami zrzeszonymi w sieci, rozszerzenia sieci o inne obiekty z krajów Europy środkowo – wschodniej (J.G Jurkiewicz, P. Kunce)
 - b) Udział w spotkaniu roboczym w Lewarde, na którym poruszono m.in. temat rozszerzenia sieci oraz wymiany pracowników między muzeami zrzeszonymi w sieci (z inicjatywy MGW, P. Kunce).
- Udział w spotkaniu w Centrum Kultury Górniczej w Lewarde z okazji przejścia na emeryturę długoletniego dyrektora - Andre Dubuca
- Udział konferencji organizowanej przez Centrum Historii Górnictwa w Lewarde, zatytułowanej „Węgiel i konflikty na świecie”. Dwóch przedstawicieli MGW wystąpiło z referatami (Z. Schmidtke, D. Halmer).
- Współpraca z Deutsches Bergbaumuseum w Bochum – przygotowanie bibliografii polskich publikacji dotyczących górnictwa dla czasopisma „Der Anschnitt Zeitschrift für Kunst und kultur im Bergbau”, 2014 Bochum.
- Współpraca z Górnictwem Macierzą Śląsko-Morawsko-Czeską w Pradze (Hornická Matice Slezsko-Moravsko-Ceska), w zakresie wymiany doświadczeń.

IV. Działalność naukowo-badawcza

1. Badania naukowe

Prowadzono badania w archiwach państwowych, kopalnianych, zakładowych, uczelnianych, muzealnych i bibliotekach, a także penetracyjne badania terenowe.

Kierunki badań:

- Dzieje przemysłu na Górnym Śląsku w XIX i XX wieku,
- Między współzawodnictwem pracy a strajkami. Górnictwo w PRL,
- Górniczy Śląsk w twórczości artystycznej i literackiej,
- Życie codzienne rodziny górniczej,
- Ratownictwo i katastrofy górnicze,
- Kopalni „Królowa Luiza” w Zabrzu. Technika – organizacja – ludzie.

Badania prowadzono w Archiwum Państwowym w Gliwicach, Katowicach, Raciborzu, Pszczynie, Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, Archiwum JSW KOKS S.A. w Zabrzu, archiwach zakładowych poszczególnych kopalni węgla, w Bibliotece Śląskiej, Bibliotece WNS UŚ, Centrum Informacji Naukowej i Bibliotece Akademickiej w Katowicach, Bibliotece Muzeum „Sztygarka” w Dąbrowie Górniczej, Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dąbrowie Górniczej, Książnicy Cieszyńskiej w Cieszynie, Bibliotece Miejskiej w Rybniku, Bibliotece Politechniki Śląskiej w Gliwicach, Bibliotece Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, Bibliotece Głównego Instytutu Górnictwa, Państwowy Instytut Geologiczny w Sosnowcu, Muzeum w: Gliwicach, Katowicach, Zabrzu, Rybniku, Raciborzu, Archiwach Okręgowych UG i w Wyższym Urzędzie Górniczym, Archiwum Działu Archeologii Muzeum Górnośląskiego w Bytomiu, Archiwum Działu Archeologii Muzeum w Wodzisławiu Śl., Archiwum Związku Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników Oddział w Katowicach, Archiwum Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” KWK „Wujek”, Archiwum Komisji Zakładowej NSZZ „Solidarność” KWK „Bielszowice”, Archiwum Archidiecezji Katowickiej, Muzeum Geologii Złóż Politechniki Śląskiej.

Ponadto pracownicy merytoryczni przeprowadzali kwerendy i prowadzili badania bezpośrednio związane z opracowywanymi muzealiami, przygotowywanymi lekcjami, zajęciami i warsztatami oraz tematyką realizowanych wystaw.

Muzeum uczestniczy w projekcie badawczym pt. „Pamiętamy, dziękujemy”, którego celem jest upamiętnienie darczyńców oraz organizatorów pomocy dla osób represjonowanych oraz dla podziemnych struktur opozycyjnych w regionie śląsko-dąbrowskim w okresie lat 80.

2. Publikacje naukowe

- **„Kopalnia Edisona. Dzieje elektryfikacji w górnośląskim górnictwie węglowym”** - Publikacja jest katalogiem wystawy „Kopalnia Edisona” uruchomionej w listopadzie 2014 r. w budynku rozdzielni elektrycznej 6kV kopalni „Królowa Luiza” w Zabrzu.
- Trwały prace związane z przygotowaniem 7 i 8 nr rocznika muzealnego – **„Górnik Polski”** Zeszyty Naukowe Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu – prezentujące wyniki prac badawczych pracowników naukowych Muzeum oraz badaczy współpracujących z instytucją.
- **„Od paliw kopalnych do energii odnawialnej”**. Wybrane materiały z seminarium w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu. Wydawnictwo zrealizowane w ramach projektu współfinansowanego ze środków WFOŚiGW w Katowicach.

3. Inne publikacje:

- ⇒ A. Frużyński, *Koksownia „Jadwiga” w Zabrzu 1884 – 2014*, Zabrze 2014
- ⇒ A. Frużyński, „O kopalni „Szczęście Jadwigi” w Zabrzu niezbyt szczęśliwej dla swoich właścicieli” - miesięcznik WUG w Katowicach nr 3 z 2014 r.
- ⇒ A. Frużyński, „Historia maszyn parowych tarnogórskiej kopalni srebra i ołowiu Fryderyk” - rocznik Muzeum Miejskiego w Tarnowskich Górach
- ⇒ A. Frużyński, „Ballestremowie – działalność gospodarcza rodu” – XII Rudzki Rocznik Muzealny, 2014 Ruda Śląska,

- ⇒ A. Frużyński, „Historia górnictwo węgla kamiennego na Górnym Śląsku do 1945 roku” – wydawnictwo Muzeum w Jaworznie
- ⇒ D. Halmer, Początki organizacji parafialnej na terenie obecnego miasta Zabrze, „Kroniki Miasta Zabrze”, nr 6 (23)/2014
- ⇒ D. Walerjański, L’lle mysterieuse – tajemnicza wyspa. Poznaj Biskupice krok po kroku [w:] Nasze Biskupice, praca zbiorowa, Zabrze 2014
- ⇒ D. Walerjański, P. Piotrowski, Turystyka w czynnych zakładach przemysłowych w Polsce w świetle badań empirycznych [w:] XI Międzynarodowa konferencja naukowo praktyczna. Działające zakłady przemysłowe i usługowe jako nowe podmioty turystyki dziedzictwa przemysłowego, Zabrze 2014
- ⇒ D. Walerjański, A. Bajorek, Od Eckerta do Janoscha. Historia kosmopolity z Zabrze, „Wieki Stare i Nowe 2014, t. 6 (11)
- ⇒ D. Walerjański, P. Jakoweńko, R. Cebula, Nasze cmentarze. Inicjatywa społeczna na rzecz cmentarzy żydowskich w województwie śląskim, Będzin 2013/2014 (publikacja elektroniczna na stronie fundacji Brama Cukermana

4. Teksty przygotowane do druku:

- ⇒ A. Frużyński, „Zabrzeński przemysł wydobywczy i ciężki w latach 1933 – 1989”. – IPN Katowice, Muzeum Miejskie w Zabrzu.
- ⇒ A. Frużyński, „Przemysł górnośląski w czasie I wojny światowej” – IPN Katowice
- ⇒ A. Frużyński, „Gliwicki Przemysł Koksochemiczny 1796 – 1992” – rocznik Muzeum w Gliwicach
- ⇒ A. Frużyński, „Zabrze – Centrum Dystrybucji Gazu Koksowniczego 1945 – 1995” – Górniki Polski nr 7
- ⇒ A. Frużyński, „Fryderyk August Holtzhausen – pierwszy budowniczy maszyn parowych na Górnym Śląsku” – wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej

- ⇒ A. Frużyński, „Borsigowie i ich dziedzictwo” – wydawnictwo Muzeum w Jaworznie
- ⇒ A. Frużyński, „Kopalnie węgla kamiennego jako obiekty turystyczne” – wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
- ⇒ A. Frużyński, „Maszyny parowe w zbiorach Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu” – wydawnictwo Muzeum Żup Solnych Wieliczka
- ⇒ A. Frużyński, bibliografia artykułów dotyczących górnictwa opublikowanych w Polsce w 2013 roku dla Bergbau Museum Bochum
- ⇒ Z. Szmidtke, „Skarboferm” a powstania śląskie i okupacja Zagłębia Ruhry” - wydawnictwo CENTRE HISTORIQUE MINIER (Lewarde).
- ⇒ Z. Szmidtke, „Turystyka industrialna w okresie międzywojennym na Górnym Śląsku w świetle zapisów Księgi Pamiątkowej „Skarbofermu” – wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
- ⇒ Z. Szmidtke, biogramy Léon Fontaine (1879-1959), dyrektor techniczny „Skarbofermu” oraz Alphonse Le Cam (1890 - ?), szef Wydziału Maszynowego „Skarbofermu” – Słownik biograficzny techników polskich, tom 25 Warszawa.
- ⇒ Z. Szmidtke, „Relacja z pracy w kopalniach rud uranu” – Górnik Polski nr 7 (opracowanie i przygotowanie do druku wspomnień W. Dudka)
- ⇒ J. Jurkiewicz, O górnicy honor. Górnicza „Solidarność” w Regionie Śląsko-Dąbrowskim (1980-1981), wydawnictwo IPN
- ⇒ J. Jurkiewicz, Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu opiekunem i propagatorem dziedzictwa górniczego, wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
- ⇒ J. Jurkiewicz, przygotowanie i opracowanie do druku relacji L. Witelusa, „Górnik Polski” nr 7,
- ⇒ J. Jurkiewicz, Kronika Muzeum Górnictwa Węglowego za rok 2013, „Górnik Polski” nr 7,
- ⇒ J. Jurkiewicz, U. Potyka, Zabrzeński eksperyment – nowe pytania, nowe możliwości, wydawnictwo Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka
- ⇒ J. Okoń, Górnicze wątki etnologiczne i zawodowe w zagłębiowskiej powieści Zofii Bukowieckiej „Historia o Janku górniku” z roku 1896, Górnik Polski nr 7,

5. Referaty, odczyty, wykłady, foldery i inne wydawnictwa

- A. Frużyński, „Historia górnictwa węgla kamiennego na Górnym Śląsku” - szkolenie przewodników ZKWK Guido, Zabrze 11.01.2014 r
- A. Frużyński, „Historia górnictwa kopalni Królowa Luiza” - szkolenie przewodników ZKWK Guido, Zabrze 11.01.2014 r
- A. Frużyński, „Źródła do historii górnośląskiego przemysłu” – wykład dla studentów historii, 04.03.14. Uniwersytetu Śląskiego Katowice
- A. Frużyński, „Niezwykłe wieże szybów górnośląskich kopalni” – wykład dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego, 27.03.14,
- A. Frużyński, „Borsigowie i ich dziedzictwo” - Jaworzno Interdyscyplinarne II Konferencja Naukowa, 10.05.14, Muzeum Miasta Jaworzna
- A. Frużyński, „Przemysł państwowy na Górnym Śląsku w latach 1753 – 1918”, Katowice Konferencja Region w państwie – Państwo w Regionie. Górny Śląsk w państwie Hohenzollernów i Habsburgów (1742 – 1918), Uniwersytet Śląski 29.05. 2014,
- A. Frużyński, „Przemysł zabrzański w czasie I wojny światowej” – konferencja w Muzeum Miejskim w Zabrzu, 09.09. 2014 r.
- A. Frużyński, Magistrala Węglowa Śląsk – Gdynia okno na świat górnośląskiego przemysłu – konferencja na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, oddział w Rybniku, 23.10.2014 r.
- J. G. Jurkiewicz, Adaptacja obiektów poprzemysłowych na cele kulturalne, wyjazd szkoleniowy do obiektów muzealno-turystycznych w Ostrawie, 29.11.2014 r.
- Z. Szmidtke, „Skarboferm” a powstania śląskie i okupacja Zagłębia Ruhry” – międzynarodowa konferencja CHARBON ET CONFLITS DANS LE MONDE w CENTRE HISTORIQUE MINIER (Lewarde) – 17-19 listopada
- D. Walerjański, Industrialne dziedzictwo w Zabrzu, MOPR Zabrze-Mikulczyce, 18.03.2014 r.
- D. Walerjański, Obiekt przemysłowy jako atrakcja turystyczna, Uniwersytet Ekonomiczny Katowice, 1.04.2014 r.

- D. Walerjański, Zabytki techniki na liście UNESCO, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 15.04.2014 r.
- D. Walerjański, Vivat Industria. Nowe formy zwiedzania obiektów przemysłowych, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, 6.05.2014 r.
- D. Walerjański, Turystyka w czynnych zakładach przemysłowych w Polsce w świetle badań empirycznych, XI Międzynarodowa Konferencja w Zabrzu, 22.05.2014 r.
- D. Walerjański, Zabrzeński przemysł na dawnej pocztówce i fotografii, MOPS Zabrze-Mikulczyce, 26.05.2014 r.
- D. Walerjański, Tu gdzie liny konopne produkują. Historia Fabryki Lin i Drutu w Zabrzu, Europejskie Dni dziedzictwa w Zabrzu, 13.09.2014 r.
- D. Walerjański, Industria zapisana światłem. Dziedzictwo przemysłowe w fotografii, FOTO PEIN Międzynarodowy konkurs fotografii industrialnej, 18.10.2014 r.
- D. Walerjański, Zabrze niezwykle, Zabrze ciekawe, Seminarium „Rajd po Zabrzu”, 7.11.2014 r.
- D. Walerjański, Siedem cudów Zabrze, MOPS Zabrze, 24.11.2014 r.
- D. Walerjański, Dziedzictwo przemysłowe Zabrze – wykład w 3 D, II LO w Zabrzu, 3.12.2014 r.
- J. Woźniak, *Opis zabytków w Rozdzielni 6 kV* [w:] Kopalnia Edisona. Dzieje elektryfikacji w górnośląskim górnictwie węglowym, Zabrze 2014
- D. Halmer, *Zbiór rysunków technicznych dawnego Wyższego Urzędu Górniczego we Wrocławiu jako źródło uniwersalne*, XVI Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki Opole 5-7 maj 2014
- D. Halmer, Obóz pracy dla jeńców wojennych przy kopalni „Abwehr” w Mikulczycach w świetle źródeł angielskich, V Konferencja Muzeum Miejskiego: Zabrze w latach wielkich wojen 1914-1918, 1939-1945, 9 wrzesień 2014
- D. Halmer, The camp of the seven nations. The working parties in the mine at Klausberg/Mikulczyce 1914 – 1945, 3. International conference Coal and War Throughout the World, Centre Historique Minier Lewarde, Francja 17-19 listopad 2014
- D. Halmer, Imago narrat. Zbiór pruskich rysunków technicznych jako uniwersalny środek przekazu w muzealnictwie (na podstawie

doświadczeń Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu), konferencja Między rzeczą a rzeczywistością. Ekspонат, kopia, odzwierciedlenie – przedmioty i ich rola w ekspozycji muzealnej, Skansen Sierpc, 22-23 listopad 2014

6. Konferencje

Muzeum było w 2014 r. organizatorem bądź współorganizatorem 5 konferencji:

- Symposium dla branży górniczej pt. „Techniczne aspekty rewitalizacji i adaptacji na cele ruchu turystycznego dawnych wyrobisk i urządzeń górniczych Skansenu „Królowa Luiza”(12 lutego 2014 r.)
- Posiedzenie zespołu ds. wykorzystania i promocji dziedzictwa industrialnego Województwa Śląskiego (28.03.2014 r.)
- Międzynarodowa konferencja pt. „Polska Majdan Ukraina” (3.04.2014 r.)
- konferencja z okazji Metropolitalnego Święta Rodziny (19 maja 2014)
- XVIII Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu „Kultura Europy Środkowej” (13-14 listopada 2014 r.).

Ponadto przeprowadzono 2 seminaria w ramach projektu „Górnictwo na fali” (w lutym 2014 r. dla pracowników urzędów gminnych, w maju 2014 r. dla nauczycieli i dyrektorów szkół)

Pracownicy Muzeum wzięli udział w następujących konferencjach naukowych:

- a. Jaworzno Interdyscyplinarne II Konferencja Naukowa, 10.05.14, Muzeum Miasta Jaworzna – A. Frużyński,
- b. Konferencja Region w państwie – Państwo w Regionie. Górny Śląsk w państwie Hohenzollernów i Habsburgów (1742 – 1918), Uniwersytet Śląski, 29.05. 2014 – A. Frużyński,

- c. V Konferencja Muzeum Miejskiego: Zabrze w latach wielkich wojen 1914-1918, 1939-1945, Zabrze, 09.09. 2014 r. – A. Frużyński, D. Halmer
- d. konferencja na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach, oddział w Rybniku, 23.10.2014 r. – A. Frużyński
- e. Międzynarodowa konferencja CHARBON ET CONFLITS DANS LE MONDE w CENTRE HISTORIQUE MINIER w Lewarde, 17-19.11.2014 r. – D. Halmer, P. Kunce, Z. Szmidtke
- f. XI Międzynarodowa Konferencja w Zabrzu, 22.05.2014 r. – D. Walerjański, U. Potyka, J. Jurkiewicz, Z. Szmidtke
- g. XVI Ogólnopolski Zjazd Studentów Archiwistyki Opole 5-7 maj 2014 – D. Halmer,
- h. konferencja Między rzeczą a rzeczywistością. Ekspонат, kopia, odzwierciedlenie – przedmioty i ich rola w ekspozycji muzealnej, Skansen Sierpc, 22-23 listopad 2014, D. Halmer

7. Konsultacje i kwerendy

Pracownicy Muzeum udzielili około 160 konsultacji naukowych, oświatowych, porad bibliograficznych na tematy związane z historią, kulturą i techniką górnictwa, historią hutnictwa i koksownictwa, sztuką i historią muzealnictwa, organizacją wystaw, zbiorów muzealnych, a także historią i kulturą regionu górnośląskiego. Konsultacje dotyczyły także turystyki przemysłowej, szlaku zabytków techniki.

Konsultacji udzielano pracownikom naukowym, nauczycielom, studentom, uczniom, producentom i scenarzystom filmowym i teatralnym, projektantom, artystom, placówkom oświatowym. Ponadto konsultacji udzielono redaktorom czasopism naukowych, gazet codziennych, redaktorom telewizyjnym i radiowym, pracownikom muzeów krajowych i zagranicznych, pracownikom zakładów górniczych, służb konserwatorskich, instytucjom kultury, organizatorom turystyki.

Przeprowadzono kilkadziesiąt kwerend (ok. 90) w zbiorach na potrzeby Muzeum oraz w związku z zapytaniami innych instytucji, firm i osób.

V. Działalność wystawiennicza i oświatowa

1. Wystawy stałe:

a) Muzeum:

- ⇒ Dzieje techniki w polskim górnictwie węglowym,
- ⇒ Historia środków łączności w górnictwie polskim,
- ⇒ Miernictwo górnicze,
- ⇒ Skarby ziemi,
- ⇒ U hajera w familoku,
- ⇒ W skarbnikowym królestwie,
- ⇒ U górnika gro muzyka,
- ⇒ Górnicze stroje i insygnia,
- ⇒ Barbara Święta o górnikach pamięta,
- ⇒ W kręgu myśli i talentu. Uczni i szkolnictwo górnicze w Polsce,
- ⇒ Z górniczą lampą przez wieki,
- ⇒ Wszystko zaczęło się od węgla
- ⇒ Od kilofa i łopaty do maszyn zespołowych,
- ⇒ Tajemnice lasu karbońskiego
- ⇒ Maglowanie, szpanowanie, klachanie

b) Kopalnia „Guido”:

- ⇒ Trasa turystyczna na XIX w poziomie 170 m
- ⇒ Trasa turystyczna na XX w. poziomie 320m
- ⇒ Trasa turystyczna na powierzchni kopalni

2. Wystawy czasowe

- ⇒ „Rzeźba w węglu i graficie. Symbol górniczego trudu”
- ⇒ „W drodze do świętości”
- ⇒ Pokonkursowa wystawa prac proekologicznych XXI „Tygodnia Ziemi”
- ⇒ „Droga na Wschód”

- ⇒ „Majdan”
- ⇒ „Halo, mówi się... Uroki dawnej radiofonii i łączności”
- ⇒ „Z pirackiego kufra”
- ⇒ „Himalaje, Karakorum - obrazki i głosy z gór”
- ⇒ „Co kraj to obyczaj, co rodzina to zwyczaj – przesady i wierzenia w obrzędowości rodzinnej na Śląsku”
- ⇒ „Kopalnia Edisona” (strefa naziemna kopalni „Królowa Luiza”)
- ⇒ „Niezwykła historia. Kopalnia Królowa Luiza/Zabrze w latach 1791-1998 (strefa naziemna kopalni „Królowa Luiza”)

3. Wystawy objazdowe

- ⇒ wystawa w Izbie Tradycji Górniczej KWK „Makoszowy”, kontynuacja
- ⇒ prezentacja MGW w hotelu IBIS, kontynuacja
- ⇒ Górnicza Izba Tradycji, Kompania Węglowa S.A. w Katowicach, kontynuacja
- ⇒ Prezentacja zbiorów Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu w Centrum Handlowym „FOCUS” w Rybniku

Wystawy stałych ogółem – 18

Wystaw czasowych ogółem – 11, objazdowych – 4

4. Współpraca w zakresie prezentacji zbiorów

W zakresie prezentacji zbiorów własnych i obcych Muzeum współpracowało z placówkami muzealnymi, instytucjami kultury i innymi podmiotami np.: Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka, Muzeum Miejskim w Zabrzu, Muzeum Górnos Śląskim w Bytomiu, Muzeum w Gliwicach, Muzeum Śląskim w Katowicach, Muzeum w Tarnowskich Górach, Muzeum w Chorzowie, Muzeum w Rybniku, Muzeum Historii Katowic, Galerię „Barwy Śląska” Stanisława Gerarda Trefonia w Rudzie Śląskiej, Muzeum Izby Pamięci Kopalni „Wujek”, Muzeum Miejskim w Rudzie Śląskiej, Galerię Szyb Wilson w Katowicach, Kompanię Węglową w Katowicach, Hotelem „Ibis” w Zabrzu, Centrum Handlowym „Focus” w Rybniku., Muzeum Miasta Jaworzna

5. Działalność edukacyjna

a) lekcje muzealne:

	<i>Liczba zajęć</i>	<i>Liczba uczestników</i>
<i>Muzeum</i>	761*	6.031
<i>Kopalnia „Guido”</i>	420	9.660
<i>Razem:</i>	1.181	15.691

**Uwaga: W ramach części programów edukacyjnych ta sama grupa uczniów uczestniczyła w kilku zajęciach*

Tematy lekcji muzealnych:

- "Dawno temu... czyli skąd wiemy o przeszłości?" Zajęcia przybliżające pojęcie źródeł historycznych - pisanych i materialnych. Dla uczniów klas IV.
- "Co to jest muzeum?" Podstawowe zadania muzeum i sposoby realizacji tych celów. Dla uczniów klas IV.
- "W jaki sposób człowiek opanował świat?" Myśl techniczna i narzędzia w czasach od neolitu po epokę żelaza. Dla uczniów klas IV.
- "Tajemnica lasu karbońskiego" Wyjaśnienie tajemnicy jak powstał węgiel. Dla uczniów klas V.
- "O czym mówią kamienie?" Piękno i różnorodność form, barw, właściwości i zastosowań skał i minerałów. Dla uczniów klas V.
- "Przeszłość planety odczytana ze skał" Wprowadzenie do wiedzy o epokach geologicznych. Dla uczniów klas VI.
- "Od niewolnika do silnika" O sposobach pozyskiwania energii przez człowieka na przestrzeni dziejów. Dla uczniów klas VI.
- "Skały i skamienieliny - świadkowie burzliwych dziejów planety" Zajęcia dla uczniów klas I gimnazjum.
- "Podziemne skarby. Rola i znaczenie górnictwa w gospodarce Polski" Zajęcia dla uczniów klas II gimnazjum.
- "Górny Śląsk - dzieje uprzemysłowienia".

- "Piętno czy dar? Materialne świadectwa przemysłowej przeszłości Górnego Śląska".

Edukacja regionalna:

- "Kult świętej Barbary wśród górników śląskich".
- "Górnik beztydzień i od święta (o zwyczajach zawodowych górników)".
- "Świat dawnych gwarków (o pracy dawnych górników)".
- "Strój górniczy (historia munduru i insygniów górniczych)".
- "Tradycyjna rodzina górnicza na Śląsku".
- "W skarbnikowym królestwie (świat legend górniczych)".
- "W krainie kominów i szybów (karty z dziejów przemysłu górnośląskiego)".
- "Skarby ziemi górnośląskiej (z dziejów górnictwa na Górnym Śląsku)".
- "Zabytkowe dziedzictwo Zabrze".

b) Zajęcia edukacyjne w kopalni „Guido”

- "Z hajerem na szychta" – zajęcia dla uczniów wszystkich typów szkół.
- „Zostań odkrywca kopalnianych podziemi” – zajęcia dla uczniów wszystkich typów szkół.
- „Kopalnia Guido z Węgielkiem Muzykantem” – zajęcia dla przedszkolaków.
- „Czarne korytarze kopalni Guido” – zajęcia dla przedszkolaków.
- „Kopalnia Guido dla najmłodszych” – zajęcia dla uczniów klas I-III szkół podstawowych.
- „Kopalnia Guido bez tajemnic” – zajęcia dla uczniów klas IV-VI szkół podstawowych.
- Zespołowe projekty gimnazjalne – zajęcia dla uczniów gimnazjów
- Bezpieczna historia węgla – zajęcia dla uczniów gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych

c) „Górnictwo na fali” – realizowany we współpracy z Instytutem Technik Innowacyjnych EMAG w Katowicach program edukacyjny, adresowany

głównie do młodzieży gimnazjalnej i szkół ponadgimnazjalnych. Zajęcia odbywały się w podziemiach kopalni „Guido” w okresie maj – grudzień 2014 r. Program skupiał uwagę uczestników na praktycznym zastosowaniu zjawisk fizycznych w technice, a w szczególności w górnictwie. Praktyczne ćwiczenia z wykorzystaniem profesjonalnej aparatury pomiarowej rozbudzały naukowe pasje wśród młodzieży.

d) zajęcia (warsztaty) plastyczne:

1. Kultura górnicza:

- „Cuda na szkle”. Malowanie na szkle scenek rodzajowych inspirowanych niezwykle barwnymi obrazami Romualda Nowaka oraz Marii Jaworskiej.
- „Z byfyja”. W każdym górniczym mieszkaniu nie mogło zabraknąć byfyja, a w nim pięknych porcelanowych filiżanek. Uczestnicy zajęć projektują, a następnie z szybkoschnącej masy papierowej tworzą filiżanki dekorowane motywami kwiatowymi.
- „Dziotłchom szlajfka chłopcom czopka”. Tworzenie śląskich nakryć głowy. (wstażki do galandy, górnicze czako).
- „Najpiękniejsza”. Tworzenie makatek technikami malarskimi na przygotowanym materiale w oparciu o tradycyjne śląskie wzory.
- „Zabawki w rodzinie górniczej”. Wspólna realizacja prostych zabawek, którymi bawiły się kiedyś śląskie bajtle.
- „Wariacje i wibracje”. Zaskakujące akwarele, które w niemal magiczny sposób same tworzą wzory – a wszystko to w rytm porywającej muzyki w wykonaniu najlepszych śląskich orkiestr górniczych. Kiedy pędzelek zamienia się w batutę, mogą wyjść niesamowite dzieła sztuki.
- „Śląskie korale”. Tworzenie śląskiej biżuterii.

2. Wydobywanie węgla w kopalni:

- „Kopalnia węglem rysowana”. Zapoznanie z tematyką węgla, jego właściwościami i sposobami wykorzystania, tworzenie prac dotyczących wizerunku kopalni z zastosowaniem skali szarości w kompozycji.

- „Jak wyobrażam sobie spotkanie z Skarbnikiem”. Tworzenie wizerunku Ducha Kopalni w technice pointylizmu polegającej na budowaniu kompozycji obrazu poprzez wypełnianie gęsto rozmieszczonymi, różnobarwnymi punktami.
- „Górnośląska układanka”. Tworzenie własnych puzzli inspirowanych grafikami z muzealnych zbiorów.

3. Karbon:

- „Oswajanie potworów”. Prosta, ale niezwykle wciągająca wyklejanka kuleczkami z kolorowej bibuły i nasion, by z tych nietypowych materiałów stworzyć obrazy karbońskich bestii.
- „Magia lasu karbońskiego”. Na warsztatach proponujemy dzieciom stworzenie w technice kolażu własnego wyobrażenia na temat lasu karbońskiego. Za przykład służą reprodukcje obrazów Ludwika Holesza.
- „Mały paleontolog”. Zabawa w paleontologa. Uczestnicy zajęć wyposażeni w młoteczek i dłuto odkrywają ukryte ślady dawnej przyrody.
- „Latające smoki”. Wielka ważka to prawdziwy symbol karbońskiej puszczy. Nawiązując do jej angielskiej nazwy – dragonfly czyli smocza mucha – tworzymy kolorowe witraże z bibuły przedstawiające tego majestatycznego stwora.
- „Zielnik z epoki karbonu”. Monotypia to prosta technika drukarska, którą nawet najmłodszy mogą stworzyć swą pierwszą grafikę. Wspólnie malujemy karboński wzór na szklanej matrycy, a następnie każde dziecko wykonuje swój pamiątkowy obrazek.
- „Karbońskie odciski”. Na wzór zachowanych w zbiorach Muzeum skamielin uczestnicy warsztatów przygotowują własne odciski za pomocą ręcznie rzeźbionych plastelinowych stempli.

d) Odczyty i prelekcje

W 2014 roku przeprowadzono 49 odczytów, prelekcje i spotkań autorskich, w których uczestniczyło 4.545 osób.

e) Inne formy edukacji i popularyzacji dziedzictwa kulturowego regionu

1. **„Randka z muzą”** (styczeń 2014 r.)

Cykl spotkań edukacyjnych (lekcji muzealnych, gawęd, warsztatów plastycznych, pokazów) przeprowadzonych podczas ferii zimowych związanych z tematyką śląską i górnictwem.

2. **„XXI Tydzień Ziemi”** (7–13 kwietnia 2014):

- Inauguracja XXI „Tygodnia Ziemi”, prof. J. Buzek, Przyszłość węgla z perspektywy Unii Europejskiej; M. Mańka-Szulik, Ekologiczne Zabrze
- otwarcie i zwiedzenie wystaw: „Droga na Wschód” i Pokonkursowej wystawy prac proekologicznych,
- Cykl prelekcji, warsztatów i zajęć edukacyjnych,
- „W drodze do gwiazd” – spektakl edukacyjny
- Zbiórka elektrośmieci
- Rozstrzygnięcie konkursów „Tygodnia Ziemi” (internetowego, konkursu na plakat XXI „Tygodnia Ziemi”, konkursu na znaczek pocztowy, konkursu dla dzieci przedszkolnych, konkursu fotograficznego, konkursu poetyckiego i literackiego)
- Turniej Wiedzy Ekologicznej – finał konkursu edukacyjnego dla młodzieży gimnazjalnej,
- Akcja Bytomka przyjazna ludziom, Zespół Szkół nr 3 im. rotmistrza Witolda Pileckiego w Zabrzu.

3. **„Noc muzeów”** pod hasłem „Łączmy się” (17 maja 2014 r.)

Przeprowadzona po raz 9 akcja „otwartych drzwi” obiektów muzealnych, połączona z licznymi atrakcjami, mająca na celu propagowanie zbiorów i dziedzictwa kulturowego miasta i regionu oraz kształtowanie nawyku odwiedzania muzeów. Obok zwiedzania stałych ekspozycji, obiektów Muzeum publiczności zaproponowano: wystawy czasowe, prelekcje, spotkania, pokazy, spektakle, koncert:

- uroczysta inauguracja „Nocy Muzeów”: „Ptasie radio” – występ przygotowany przez Szkołę Podstawową nr 28 w Zabrzu, „Czego

nas uczy prowokacja gliwicka”, Andrzej Jarczewski, Muzeum w Gliwicach, zwiedzanie wystawy „Halo, mówi się... Uroki dawnej radiofonii i łączności”,

- występ Teatru Tańca Ulicznego działającego przy Centrum Edukacji Twórczej w Zabrze
- „Końskie nazwisko” według A. Czechowa, spektakl Teatru „Rampa” działającego przy Centrum Edukacji Twórczej w Zabrze,
- „Zjawy na łączach” - przedstawienie teatralne aktorów Teatru Nowego w Zabrze w reżyserii Zbigniewa Stryja,
- „W eterze z królem” – stanowisko łączności krótkofalowej zorganizowane przez Akademicki Klub Krótkofalowców przy Politechnice Śląskiej w Gliwicach (SP9PDF)
- „To ja brzoza...czyli o łączności na wojnie” Pokazy sprzętu wojkowego ze zbiorów Muzeum Techniki Wojskowej im. Jerzego Tadeusza Widuchowskiego w Zabrze
- „Tu zabrzańskie radio – wchodzimy na antenę” – warsztaty prezenterów radiowych prowadzone przez radiowców Radia „Plus”
- „Larum” – dźwięki bębna jako przekaznik informacji
- „W świecie pół i fał” – pokaz przygotowany przez Marka Matlocha, Zespół Szkół nr 3 w Zabrze
- „Złączeni pasją” – pokazy haftu artystycznego w wykonaniu Centrum Edukacji Twórczej w Zabrze
- „Dla tych na fali i nie tylko” – warsztaty łączności niewerbalnej
- „Twierdza szyfrów” – stanowisko 6 Gliwickiej Drużyny Harcerzy Starszych „Nurt” ZHP
- Kurs na agenta – gra muzealna
- „Barwa i kształt – nośnikami informacji?” – warsztaty plastyczne
- „W łączności z tradycją” – zwiedzanie z przewodnikiem wystaw z zakresu kultury górniczej
- „Maszyna z duszą” - pokaz pracy maszyny parowej (kopalnia „Królowa Luiza”,
- „Mroki kopalni” - zwiedzanie podziemi Kopalni Guido w całkowitych ciemnościach, tylko przy świetle górniczych lamp,

4. Industriada – święto Szlaku Zabytków Techniki, (14 czerwca 2014 r.)

Piąta edycja regionalnego przedsięwzięcia promującego Szlak Zabytków Techniki przeprowadzona w MGW pod hasłem „Zabrze żąda dostępu do morza”. Imprezy odbywały się w trzech punktach nazwanych: port, plaża i latarnia. Dla odwiedzających przygotowano szereg atrakcji na terenie kopalni „Guido” (plaża), przy wylocie Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej. (przy ul. K. Miarki – port) oraz zasymulowano latarnię morską w dawnej wieży ciśnień przy ul. Zamoyskiego. Na program Industriady złożyły się:

- zwiedzanie w ciemnościach kopalni „Guido”
- Zabrze żąda dostępu do morza – industriadowe plażowanie na Kopalni Guido
- Tu kiedyś było morze – gry i zabawy dla dzieci
- skimboard na helu oraz turniej siatkówki plażowej
- Małpi gaj na brzegu morza – tor przeszkód
- Synek – spektakl pod ziemią
- Industrial Sound Bugs – instalacja dźwiękowa
- The Johnny Freelance Experience – koncert
- Marika Elektronicznie – koncert Sztolnia Królowa Luiza ul. Miarki 8
- Spółdzielnia Parostatek – warsztaty kreatywne
- Cyrkowa Akademia Młodego Pirata – warsztaty cyrkowe
- Zabrze żąda dostępu do morza – otwarcie portu / Bosman poleca - wystawa zdjęć
- Tsunami na miarki – wystawa sprzętu pływającego
- Kajtakeja – teatr uliczny, seria występów
- Hymn Sztolni – rockowa wariacja górniczej pieśni
- Ryczące dwudziestki – koncert
- uruchomienie latarni morskiej

5. Programy barbórkowe (listopad – grudzień 2014 r.)

Zajęcia ze sfery edukacji regionalnej, szczególnie śląskich tradycji górniczych.

Ten specyficzny oświatowy program, w stosownej do wieku uczestników formie, przybliży ważne dla naszej kultury różne aspekty życia dawnych górnośląskich górników - ciężką niebezpieczną pracę, dzień codzienny i świętowanie, sferę ducha. W czasie „barbórkowych spotkań” dzieci przyjmowane są przez pracowników Muzeum przebranych w stroje śląskie i górnicze, otrzymują upominki i pamiątkowe stemple. W trakcie urozmaiconych zajęć najmłodszy oglądają strój śląski, dowiadują się o symbolice munduru górniczego, w zaimprovizowanym chodniku kopalnianym poznają legendę o Skarbniku. Opowieść o świętych patronkach oraz o życiu rodzinnym i artystycznych pasjach górników kończą odtworzone melodie górniczych marszów. Przerywnikiem programu, tematycznie również związanym z tradycją górniczą, jest film rysunkowy.

6. Cykl spotkań historycznych pt. „Poznaj Zabytki Techniki Województwa Śląskiego”.

Odbyło się osiem spotkań zorganizowanych przez dra. Zenona Szmidtke:

- Dariusz Walerjański, Barwny świat czarnych skarbów. Zabytkowa kopalnia „Guido”, 30 stycznia 2014 r.,
- Jan Gustaw Jurkiewicz, Nowe życie kopalni „Królowa Luiza”, 27 marca 2014 r.,
- Andrzej Jarczewski, Czego nas uczy prowokacja gliwicka?, 17 maja 2014 r.
- dr Jakub Halor, Górnośląskie Koleje Wąskotorowe – najstarsza nieprzerwanie czynna kolej wąskotorowa świata, 17 lipca 2014 r.,
- Magdalena Mrowiec, 10 lat Tyskiego Browarium, 24 września 2014 r.,

- dr inż. Zbigniew Barecki, Zabytkowy Zespół Szyb Maciej w Zabrze – nowe oblicze dziedzictwa przemysłowego, 30 października 2014 r.,
- Joanna Tofilska, Nikiszowiec. Miejsce, ludzie, historia, 27 listopada 2014 r.
- dr Jan Habdas, Polska Emigracja w Teksasie, 18 grudnia 2014 r.,

7. Spektakle teatralne

Tę formę popularyzacji dziedzictwa kulturowego stosowano we wnętrzach Muzeum i w podziemiach kopalni „Guido”. Zrealizowano i zaprezentowano następujące spektakle własne:

- „Zjawy na łączach” – reż. Zbigniew Stryj
- „Synek” – monodram w reż. Macieja Podstawnego
- „Frelki” – spektakl w reż. Marcina Gawła

8. Internetowy quiz

Cykliczny konkurs dla internautów, którzy mogli co miesiąc odpowiadać na nowe postawione przez muzealników pytania-zagadki odnoszące się do prezentowanych na stronie internetowej muzealiów. Wśród osób poprawnie odpowiadających na pytania rozlosowane zostały nagrody.

f) Spotkania, uroczystości, koncerty, imprezy

- ⇒ WOŚP na Guido (12 stycznia 2014 r.)
- ⇒ Spotkanie z Przemysławem Włodkiem (20 stycznia 2014r.)
- ⇒ Koncert Zespołu Pieśni i i Tańca „Śląsk” (21 stycznia 2014 r.)
- ⇒ Walentynki na Guido (14 lutego 2014 r.)
- ⇒ Posiedzenie Rady Muzeum (17 lutego 2014 r.),
- ⇒ Śledzik na Guido (4 marca 2014 r.)
- ⇒ Eliminacje Turnieju Wiedzy Ekologicznej (12 marca 2014r.)

- ⇒ Spotkanie Bractwa Kurkowego (30 marca 2014r.)
- ⇒ Konkurs Piosenki Śląskiej „Karlik” (14 kwietnia 2014 r.)
- ⇒ Spotkanie z profesorem P. Zimbardo (16 kwietnia 2014 r.)
- ⇒ Spektakl „Synek” (25, 26, 27 kwietnia 2014 r.)
- ⇒ Finisaż wystawy „Rzeźba w węglu i graficie” (29 kwietnia 2014 r.)
- ⇒ Koncert Sedaa (30 kwietnia 2014 r.)
- ⇒ Wręczenie nagród laureatom konkursów matematyczno-przyrodniczego i kultury regionalnej (6 maja 2014 r.)
- ⇒ Japoński Teatr No (18 maja 2014 r.)
- ⇒ Konferencja z okazji Metropolitarne Świąta Rodziny (19 maja 2014 r.)
- ⇒ Gra Miejska 24 maja 2014 r.)
- ⇒ Spektakl „Synek” (24 i 25 maja 2014 r.)
- ⇒ Dzień Dziecka (1 czerwca 2014 r.)
- ⇒ Uroczystość wręczenia nagród przedszkolakom biorącym udział w konkursie miejskim „Reksio”(3 czerwca 2014 r.)
- ⇒ Koncert Karoliny Czarneckiej (23 sierpnia 2014 r.)
- ⇒ Spotkanie z Michaeliem Yorkiem (25 sierpnia 2014 r.)
- ⇒ Grzegorz Majzel (5 września 2014 r.)
- ⇒ Europejskie Dni Dziedzictwa -Wernisaż wystawy „Co kraj to obyczaj ,co rodzina to zwyczaj”19 września 2014 r.)
- ⇒ Europejskie Dni Dziedzictwa – warsztaty malowania skrzyń wianowych oraz przygotowania woniaczek i wyplatania wianków mirtowych (20 września 2014r.)
- ⇒ Spektakl „Synek” (20 września 2014 r.)
- ⇒ Zabrzeński Międzynarodowy Festiwal Organowy (26 września 2014 r.)
- ⇒ Wykład prof. Doroty Simonides (30 września 2014 r.)
- ⇒ Festiwal Muzyki na Poziomie – Hard Rockets, Highway (3 października 2014 r.)
- ⇒ 4.10.2014 Festiwal Muzyki na Poziomie – kIRk, Sean Noonan (4 października 2014 r.)
- ⇒ Spotkanie Templariuszy (11 października 2014 r.)
- ⇒ Prelekcja „Kościoły lwowskie” (16 października 2014 r.)
- ⇒ Ogólnopolski Tydzień Kariery (20 października 2014 r.)

- ⇒ II Międzynarodowy Festiwal im. K. Pendereckiego – Poziom 320.
Festiwal z udziałem samego Mistrza oraz światowej sławy muzyków (25 i 29 października 2014 r.),
- ⇒ Promocja książki prof. Heleny Synowiec
- ⇒ Halloween na Guido (31 października 2014 r.)
- ⇒ Otwarcie wystaw w strefie naziemnej Sztolni Królowa Luiza (12 listopada 2014 r.)
- ⇒ Konferencja Kultura Europy Wschodniej (13-14 listopada 2014 r.)
- ⇒ Finał konkursu gwary śląskiej „Jo wom godom” (17 listopada 2014 r.)
- ⇒ Spektakl „Synek” (21 listopada 2014 r.)
- ⇒ Spotkanie i koncert z okazji rocznicy obrony Lwowa (22 listopada 2014 r.)
- ⇒ Andrzejki na Guido (28 listopada 2014 r.)
- ⇒ Spektakl „Frelki” (6 grudnia 2014 r.)
- ⇒ „Kresowa Atlantyda” promocja książki prof. Stanisława Sławomira Nicieji (10 grudnia 2014 r.)

Działalność oświatowa i popularyzacyjna ogółem :

Wyszczególnienie	Imprezy	Uczestnicy
Seanse filmowe	75	4.085
Przedstawienia i koncerty	20	3.950
Konkursy	9	2.692
Lekcje	1.181	15.691
Warsztaty	82	2.386
Konferencje naukowe	7	501
Warsztaty i zajęcia edukac.	79	2.869
XXI Tygodnia Ziemi		
Odczyty, prelekcje spotkania	49	4.545

VI. *Promocja*

1. Działania promocyjne

W omawianym okresie propagowano Muzeum i jego ofertę poprzez:

- informacje o wystawach i imprezach w Muzeum przesyłano na portale internetowe, do prasy regionalnej, lokalnych rozgłośni radiowych i stacji TV,
- udzielano wywiadów i wypowiedzi dla stacji radiowych i telewizyjnych.
- Przeprowadzono kampanie informacyjne i promocyjne (dotyczące przedsięwzięć organizowanych przez MGW) w następujących mediach:
 - w prasie lokalnej i regionalnej (Gazeta Wyborcza, Dziennik Zachodni, Głos Zabrze, Nowiny Zabrzeńskie, Nowiny Gliwickie, Metro)
 - w serwisach internetowych i portalach społecznościowych (Gazeta Wyborcza, Dziennikzachodni.pl, zabrze.naszemiasto.pl, Facebook, Onet.pl, blog red. Doroty Szwarcman),
 - w regionalnych stacjach radiowych (RMF MAXX, Radio Katowice, Radio Express FM),
 - w ogólnopolskich tygodnikach opinii (Polityka)
 - w prasie branżowej (Muzyka 21)
 - w stacjach TV (TVP Katowice, TVP Kultura, TV Silesia)
 - poprzez billboardy w aglomeracji śląskiej
- Promocji instytucji służyła organizacja drugiej edycji prestiżowego przedsięwzięcia – Międzynarodowego Festiwalu im. K. Pendereckiego z udziałem samego mistrza, który miał miejsce na poziomie 320 m kopalni „Guido”. W Festiwalu wzięli udział znakomici artyści - znawcy i specjaliści muzyki Krzysztofa Pendereckiego z całego świata. Najznamienitsi z nich to francuski klawecista Michel Lethiec, izraelski pianista Itamar Golan czy wiedeński skrzypek Igor Malinovsky, którzy wystąpili również z towarzyszeniem orkiestry Filharmonii Zabrzeńskiej pod batutą Dyrektora Festiwalu - Jurka Dybała, który zagrał również na kontrabasie oraz thereminie – znanym ze ścieżek dźwiękowych filmów Hitchcocka, czy serii „Star Trek”.
- Przygotowano i rozprowadzano informatory z ofertą turystyczną kopalni „Guido” (w 3 wersjach językowych).

- Wyprodukowano film promocyjny: „Kopalnia Guido – wydobywamy atrakcje!”, 15 min. Full HD, realizacja: Synchron Studio, lektor: Tomasz Knapik, premiera: 12.11.2014 na inaugurację naziemnej strefy Sztolni Królowa Luiza,
- udzielano informacji o wystawach, imprezach i działalności MGW zainteresowanym dziennikarzom prasowym, radiowym i telewizyjnym,
- propagowano MGW za pomocą plakatów umieszczonych w instytucjach kultury Zabrze, placówkach oświatowych, w punktach informacji turystycznej oraz na stojakach reklamowych i tablicach ogłoszeniowych,
- do placówek oświatowych oraz organizatorów półkolonii przesyłano informacje z ofertą MGW,
- biuram podróży, gościom Muzeum i instytucjom współpracującym oraz uczestnikom targów turystycznych przekazano nieodpłatnie materiały reklamowe,
- ofertę muzealną przekazywano również za pomocą banerów,
- stoiska promocyjne MGW zaprezentowano na następujących imprezach i targach:
 - VI Międzynarodowe Targi Turystyki Dziedzictwa Przemysłowego i Turystyki Podziemnej, 23-24 maja 2014r. w Hali MOSIR w Zabrzu.
 - Miasteczko Innowacji w ramach V Forum Innowacji, 27-28 maja 2014 r. w Rzeszowie
 - 20. edycja targów turystycznych GLOBalnie, 9 kwietnia 2014 r. w Katowicach
 - C.H. Europa Centralna w Gliwicach, „Weekend Śląski”, 15 marca 2014 w Gliwicach
 - „Mikołaj na sportowo”, 4 grudnia 2014 r. w Hali MOSIR w Zabrzu.
 - Jarmark świąteczny w Rovereto, 9-14 grudnia 2014, Rovereto, Włochy.
- informacje o wszystkich imprezach i propozycjach umieszczono na stronie internetowej: www.muzeumgornictwa.pl, stronę systematycznie aktualizowano,
- informacja o MGW była prezentowana na stronach www współpracujących instytucji i organizacji,

- przygotowano okolicznościowy datownik z okazji XXI „Tygodnia Ziemi” oraz kartkę pocztową,
- imprezy odbywające się w MGW reklamowano także za pomocą rozsyłanych zaproszeń.

2. Informacje w mediach

a) Radio i telewizja

Informacje dotyczące MGW ukazywał się na antenach lokalnych rozgłośni radiowych (Radio Katowice, Radio Expres, Radio eM, Radio RFM FM, Radio Piekary) i stacji TV (TVP Katowice, TV Silesia, TV Zabrze).

b) prasa

W omawianym okresie informacje o wystawach i działalności Muzeum ukazywały się w: „Głosie Zabrze i Rudy Śl.”, „Nowinach Zabrzeńskich”, „Naszym Zabrzu Samorządowym”, „Gazecie Wyborczej”, „Dzienniku Zachodnim”, „Trybunie Górniczej”, „Gościu Niedzielnym”, „Gazecie Miejskiej”, – łącznie 111 razy.

c) portale internetowe

Na portalach internetowych zostało zamieszczonych 135 tekstów dotyczących Muzeum i jego działalności.

VII. Frekwencja:

a. Budynek Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu przy ul. 3 Maja 19

Wyszczególnienie		Ogółem widzów
Ogółem		15.384
	w tym	9.469 (bezpłatnie)
w tym w grupach wycieczkowych	razem	1.203
	w tym młodzież szkolna	1.143

b. Kopalnia „Guido”:

Wyszczególnienie		Ogółem widzów
Ogółem		135.456
	w tym	12.080 (bezpłatnie)
w tym w grupach wycieczkowych	razem	122.456
	w tym młodzież szkolna	15.444

c. Strefa naziemna kopalni „Królowa Luiza” – 246 osób (w tym 200 bezpłatnie)

d. Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu – łącznie

Wyszczególnienie		Ogółem widzów
Ogółem		151.086
	w tym	21.749 (bezpłatnie)
w tym w grupach wycieczkowych	razem	123.659
	w tym młodzież szkolna	16.587

Liczba odwiedzin na stronie internetowej Muzeum: 319.299

VIII. Działalność wydawnicza:

W okresie sprawozdawczym zrealizowano następujące druki i wydawnictwa:

- ⇒ zaproszenie na spotkanie „ Barwny świat czarnych skarbów” (80 egz.)
- ⇒ plakat „Barwny świat czarnych skarbów” (10 egz.
- ⇒ „Zainspirowani kopalnią” zaproszenie na finisaż wystawy „Rzeźba w węglu i graficie” (50 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na XXI „Tydzień Ziemi” (300 egz.)
- ⇒ Plakat XXI „Tygodnia Ziemi” (200 egz.
- ⇒ Folder XXI „Tygodnia Ziemi” (500 egz.)
- ⇒ Dyplom XXI „Tygodnia Ziemi” (500 egz.)
- ⇒ Kartka pocztowa XXI „Tygodnia Ziemi” (200 egz.)
- ⇒ Zeszyt konkursowy XXI „Tygodnia Ziemi” (1000 egz.)
- ⇒ Ulotka z programem „Nocy Muzeów” (200 egz.)

- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „Nowe życie Kopalni Luiza” (80 egz.)
- ⇒ Plakat „Nowe życie Kopalni Luiza” (10 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „Górnośląskie Koleje Wąskotorowe...” (80 egz.)
- ⇒ Plakat na spotkanie „Górnośląskie Koleje Wąskotorowe...” (10 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na wernisaż wystawy „Co kraj to obyczaj, co rodzina to zwyczaj” (300 egz.)
- ⇒) Plakat na wernisaż wystawy „Co kraj to obyczaj, co rodzina to zwyczaj” (20 egz.)
- ⇒ Folder na wystawę „Co kraj to obyczaj, co rodzina to zwyczaj” (500 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „10 lat Tyskiego Browarium’ (150 egz.)
- ⇒ Plakat na spotkanie „10 lat Tyskiego Browarium’ (10 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „Zabytkowy Zespół Szyb Maciej...” (150 egz.)
- ⇒ Plakat na spotkanie „Zabytkowy Zespół Szyb Maciej...” (10 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „Nikiszowiec. Miejsce ,ludzie ,historia.” (150 egz.)
- ⇒ Plakat na spotkanie „Nikiszowiec. Miejsce ,ludzie ,historia.” (10 egz.)
- ⇒ Zaproszenie na spotkanie „Polska emigracja w Teksasie” (150 egz.)
- ⇒ Plakat na spotkanie „Polska emigracja w Teksasie” (10 egz.)
- ⇒ Ulotka – spektakl „Synek” – 500 szt.
- ⇒ Ulotka „Podniesienie kwalifikacji kadry kultury w obiektach należących do Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego” – 2000 szt.
- ⇒ Ulotka promująca Muzeum Górnictwa Węglowego – 3000 szt.
- ⇒ Ulotka promująca Industriadę w MGW – 5000 szt.
- ⇒ Ulotka promująca MGW + Guido – 5000 szt.
- ⇒ Ulotka – „II Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrze – poziom 320” – 5000szt.
- ⇒ Ulotka – „Kopalnia Edisona” – 2000 szt.
- ⇒ Katalog Oferta Turystyczna PL – 5000 szt.
- ⇒ Katalog Oferta Turystyczna DE – 5000 szt.
- ⇒ Katalog Oferta Turystyczna EN – 5000 szt.
- ⇒ Katalog – „II Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrze – poziom 320” – 1000szt.
- ⇒ Katalog – „Kopalnia Edisona” – 1000 szt.
- ⇒ Kartki pocztowe promujące Kopalnie Guido – 1400 szt.

- ⇒ Informator – zaproszenie „Himalaje, Karakorum – Obrazki i Głosy z Gór” – 200 szt.
- ⇒ Informator – zaproszenie „Kopalnia Edisona” – 200 szt.
- ⇒ Informator – zaproszenie – koncert Grzegorza Majzla – 200 szt.
- ⇒ Informator – zaproszenie na „II Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrze – poziom 320” – 2000 szt.
- ⇒ Informator – zaproszenie – „96 rocznica obrony Lwowa” – 150 szt.
- ⇒ Afisz – „II Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrze – poziom 320” – 100szt.
- ⇒ Plakat – „II Międzynarodowy Festiwal im. Krzysztofa Pendereckiego w Zabrze – poziom 320” – 100szt.
- ⇒ Plakat promujący Industriadę – 100 szt.
- ⇒ Plakat promujący festiwal „Watch Docs” – 100 szt.
- ⇒ Plakat – spektakl „Synek” – 100 szt.
- ⇒ Plakat „Śląski Fajer” – 100 szt
- ⇒ Plakat „Podniesienie kwalifikacji kadry kultury w obiektach należących do Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego” – 100 szt.
- ⇒ Plakat – Spektakl „Freliki” 50 szt.
- ⇒ Plakat – Andrzejki 320 metrów pod ziemią – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Halloween w Kopalni – 4 rodzaje po 50 szt. Razem 200 szt.
- ⇒ Plakat – Festiwal Muzyki na Poziomie – 50 szt.
- ⇒ Plakaty – Koncert Grzegorz Majzel – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Guido Beach Party – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Bajtel Szychta – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Noc Muzeów – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Śledzik na Guido – 50 szt.
- ⇒ Plakat – Walentynki w Kopalni Guido – 50 szt.
- ⇒ „Od paliw kopalnych do energii odnawialnej” – książka (1.000 egz.)
- ⇒ Skrypt dla przewodników (10 egz.)
- ⇒ „Kopalnia Edisona. Dzieje elektryfikacji w górnośląskim górnictwie węglowym” – katalog wystawy (1.000 egz.)

Wydawnictwa MGW ogółem:

	Katalogi	Informatory, foldery	Plakaty, afisze	Książki	Inne
Liczba tytułów	1	19	26	1	15
Nakład	1.000	42.450	1.640	1.000	4.600

Ponadto wydrukowano 3 rodzaje biletów w łącznym nakładzie 61.700 egz.

IX. Działalność konserwatorska

Drobne prace renowacyjne prowadzone były w pracowniach Działu Organizacji Wystaw i Konserwacji. Przeprowadzono zabiegi renowacyjne i konserwatorskie przy 140 eksponatach, w tym 59 z Działu Historii Górnictwa i Techniki Górniczej oraz 81 z Działu Kultury Górniczej.

W związku z przygotowywanymi wystawami czasowymi oraz wypożyczeniem do innych muzeów i instytucji szereg eksponatów odczyszczono i zabezpieczono.

Ponadto naniesiono numery inwentarzowe na eksponaty – 331 szt. (z Działu Kultury Górniczej).

Pracownicy Muzeum prowadzili bieżące naprawy i zabiegi przy czynnej, parowej maszynie wyciągowej (maszynownia szybu Carnall).

W ramach zadania dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (*Stworzenie wystawy stałej pod nazwą „Kopalnia Edisona” w Muzeum Górnictwa Węglowego w Zabrzu*) przeprowadzono konserwację eksponatów technicznych ze zbiorów MGW (54 szt. – urządzenia elektryczne)

Przeprowadzono inwentaryzację zabytkowego wyposażenia budynku Łaźni Łańcuskowej przed przystąpieniem do prac rewitalizacyjnych w tym obiekcie. Przygotowano zalecenia związane z zabezpieczeniem i zachowaniem zabytkowego wyposażenia i wystroju budynku Łaźni.

X. Gromadzenie zbiorów i dokumentacja

1. Zbiory

Stan zbiorów Muzeum na dzień 31 grudnia 2014 r. wynosił **38 576** eksponatów o wartości **825 137,62** PLN oraz 380 depozytów.

Stan zbiorów wg działów przedstawia się następująco:

- Dział Kultury Górniczej liczy **4.961** eksponatów o wartości **314.850,23 zł** oraz 21 depozytów muzealnych. W roku 2014 przybyło 517 eksponatów o wartości 24.025 PLN
- Dział Historii Górnictwa i Techniki Górniczej posiada **13.106** eksponatów o wartości **489.099,37 PLN**. Depozytów 359. W roku 2014 przybyło 118 eksponatów o wartości 17.089, 00 PLN
- Dział Dokumentacji Wizualnej posiada **20.509** eksponatów o wartości **62.302,02** PLN. W roku 2014 nie powiększono zbiorów
- Naukowy księgozbiór liczy **9.316** pozycji o łącznej wartości **53.910,45** PLN. W roku 2014 przybyło 13 pozycji o wartości 496 PLN.

2. Dokumentacja

Wszystkie działy prowadziły na bieżąco księgi inwentarzowe.

Ponadto prowadzone są w Muzeum księgi:

- Księga Wpływu Muzealiów – liczy 12.709 wpisów, w 2014 r. dokonano 733 wpisów
- Księga Ruchu Muzealiów – liczy 6.504 pozycji, w 2014 r. dokonano 448 wpisów
- Księga Depozytów Muzealnych – liczy 472 wpisy

Do elektronicznego katalogowania zbiorów muzealnych używano programu Musnet Błękitny. Stan elektronicznych kart ewidencyjnych wynosi: **13.718**, w tym:

- w Dziale Kultury Górniczej – 4.983 kart ewidencyjnych
- w Dziale Historii i Techniki Górniczej – 7.291 kart ewidencyjnych
- w Dziale Dokumentacji Wizualnej – 1.444 kart ewidencyjnych

W roku 2014 rozpoczęto audyt zbiorów oraz wprowadzono nowe procedury wewnętrzne związane z ruchem muzealiów.

Aktualizowano Plan ochrony zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego.

XI. Działalność administracyjno-gospodarcza

1. Muzeum zarządzało i kierowało majątkiem liczącym 26 obiektów (21 budynków, 5 budowli) położonymi na gruncie 62.194 m². W ciągu roku majątek powiększono poprzez zakup nieruchomości przy ul. 3 Maja 91/2. Wykonywano ogół czynności administracyjnych, prawnych i gospodarczych związanych z utrzymaniem stanu posiadania na powierzchni ziemi, a także wyrobisk podziemnych.
2. Przeprowadzono następujące prace w zakresie utrzymania obiektów oraz bieżących napraw i konserwacji:
 - a) Przeglądy techniczne i czynności konserwacyjne sprzętu ppoż
 - b) Naprawa systemów sygnalizacji pożaru
 - c) Przeglądy wszystkich obiektów i dachów wielkopowierzchniowych,
 - d) Konserwacja i przeglądy urządzeń dźwigowych oraz zbiornika ciśnieniowego pary,
 - e) Zakup podręcznego sprzętu gaśniczego na wyposażenie podziemnych wyrobisk kopalni „Królowa Luiza”,
 - f) Przeprowadzenie kontroli okresowych wybranych obiektów MGW – badanie instalacji elektrycznej i odgromowej, sprawdzanie stanu technicznego przewodów kominowych,
 - g) Prace remontowe w budynku b. stacji ratowniczej w kopalni „Królowa Luiza”,

- h) Demontaż wyposażenia, przygotowanie budynku Łaźni Łańcuskowej do przekazania firmie prowadzącej prace rewitalizacyjne,
 - i) Naprawy sprzętu i usuwanie awarii,
 - j) Remont instalacji – pulpitu sterowniczego na wystawie „Łączność kopalniana”,
 - k) Przeglądy i bieżące konserwacje maszyny parowej i parociągu,
 - l) Transport eksponatów, urządzeń i materiałów pomiędzy obiektami MGW
 - m) Przeprowadzanie biur kopalni „Guido” w związku z planowanym remontem ,
 - n) Bieżące zakupy związane z utrzymaniem nieruchomości ,
 - o) Drobne prace malarskie,
3. Dbano o stan urządzeń sygnalizacji ppoż., przepisy BHP i ochronę mienia. Aktualizowano instrukcję bezpieczeństwa pożarowego.
4. Dbano o utrzymanie i estetykę pomieszczeń oraz o utrzymanie posesji, ogrodzeń, trawników, drzewostanu.
5. Przygotowano i zawarto 429 umów cywilno-prawnych.
6. Na bieżąco przeprowadzono gospodarkę materiałową instytucji: magazyn środków czystości i artykułów biurowych. Prowadzono ewidencję środków trwałych.
7. W końcu grudnia 2014 r. Muzeum zatrudniało 168 pracowników (65 kobiet i 103 mężczyzn), w tym 143 pracowników na pełnym etacie (w tym 59 kobiet), pozostali w niepełnym wymiarze godzin. 97 pracowników posiadało wykształcenie wyższe (w tym 46 kobiet). Przeprowadzono szkolenie wstępne dla nowozatrudnionych oraz okresowe szkolenie bhp i ppoż. Pracownicy Muzeum wzięli udział w szkoleniach specjalistycznych.
8. Na bieżąco prowadzono wszystkie sprawy kadrowe, Sekretariat Muzeum oraz książki dokumentacyjne i rejestry.

9. Na bieżąco prowadzono księgowość instytucji i gospodarkę budżetową.

10. W roku 2014 przeprowadzono 57 postępowań w trybie przetargu nieograniczonego.

Uwagi końcowe

W pracy instytucji dominowała problematyka realizowanych zadań inwestycyjnych, co należy podkreślić w kontekście ich skomplikowania, rozległości oraz przewidzianych terminów ich realizacji. Muzeum działało przy życzliwym wsparciu Organizatorów ale jednocześnie – wobec obiektywnych okoliczności – w trudnych warunkach w zakresie finansowania jego działalności, szczególnie przedsięwzięć merytorycznych. Doskonalono mechanizmy wewnętrznej organizacji, w tym sprawnego przepływu informacji. Prowadzono wysiłek koncepcyjny związany z realizowanymi i planowanymi działaniami. Zadbano o przygotowanie nowych wniosków – na kolejne zadania, których realizacja będzie służyła rozwojowi instytucji i wypełnianiu jej statutowych celów.

W zrewitalizowanych budynkach kopalni „Królowa Luiza” (budynek stacji kompresorów i rozdzielni elektrycznej) przygotowano i uruchomiono dwie nowe wystawy – oddając do ruchu turystycznego ten fragment wyłączanej dotąd ze zwiedzania kopalni. Udrożniono wyrobisko Głównej Kluczowej Sztolni Dziedzicznej oraz rozpoczęto i poważnie zaawansowano prace przy rewitalizacji budynku Łaźni Łańcuskowej. Do sukcesów należy zaliczyć uruchomienie hostelu w wyremontowanym budynku danego internatu na terenie przy kopalni „Guido”. Fakt ten stwarza nowe możliwości w zakresie obsługi ruchu turystycznego.

W minionym roku pracownicy Muzeum dokładali wszelkich starań, by przygotować dobrą merytorycznie i atrakcyjną w formie ofertę skierowaną do różnych segmentów publiczności. Prowadzono szereg działań popularyzujących i promujących instytucję i dziedzictwo industrialne zachęcając do skorzystania z oferty MGW. Miarą skuteczności tych działań jest liczba odwiedzających obiekty Muzeum większa niż w roku 2013 (o 11,5%) oraz liczba zajęć edukacyjnych (większa o 4%). Prowadzono prace badawcze, wydatnie powiększono zbiory Muzeum (o 642 eksponaty), przeprowadzono liczne konserwacje muzealiów (195 eksponatów).

Do niezwykle istotnych i udanych działań należy zaliczyć współpracę w ramach Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego (w tym z Urzędem Marszałkowskim, Śląską Organizacją Turystyczną i obiektami szlakowymi) skutkującą m.in. niezwykle atrakcyjną edycją Industriady.

Realizacja misji Muzeum była możliwa dzięki wsparciu mającemu wymiar finansowy, organizacyjny oraz merytoryczny ze strony Samorządu Zabrzeńskiego i Samorządu Wojewódzkiego. Za tę pomoc składamy serdecznie podziękowanie na ręce Pani Prezydent Miasta oraz Pana Marszałka Województwa.

Słowa podziękowania za bardzo udaną współpracę kierujemy do zabrzeńskich instytucji: Muzeum Miejskiego, Teatru Nowego, Centrum Edukacji Twórczej, MOK, MOSiR, Miejskiej Biblioteki Publicznej. Również do Śląskiej Organizacji Turystycznej (za aktywność na rzecz promocji Szlaku Zabytków Techniki) oraz do współpracujących z Muzeum organizacji społecznych. Jesteśmy wdzięczni za cenną pomoc merytoryczną i rady osobom, instytucjom i zakładom – szczególnie z branży górniczej. Pozostaję wdzięczny współpracownikom i załodze MGW za zaangażowanie i realizację zadań Muzeum.

Bartłomiej Szewczyk
Dyrektor Muzeum Górnictwa Węglowego